WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 25 listopada 2008 r.*

W sprawie C-455/06

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez College van Beroep voor het bedrijfsleven (Niderlandy) postanowieniem z dnia 9 listopada 2006 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 14 listopada 2006 r., w postępowaniu:

Heemskerk BV,

Firma Schaap

przeciwko

Productschap Vee en Vlees,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, P. Jann, C.W.A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts i T. von Danwitz, prezesi izb, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský, J. Klučka (sprawozdawca), A. Arabadjiev i C. Toader, sędziowie,

* Język postępowania: niderlandzki.

rzecznik generalny: Y. Bot,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 27 listopada 2007 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu rządu niderlandzkiego przez H.G. Sevenster oraz C. ten Dam, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu greckiego przez V. Kontolaimosa i G. Kanellopoulosa oraz przez S. Papaioannou, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu węgierskiego przez J. Fazekas, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez F. Erlbachera i T. van Rijna oraz przez M. van Heezik, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 6 maja 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni rozporządzenia Komisji (WE) nr 615/98 z dnia 18 marca 1998 r. ustanawiającego szczegółowe zasady dotyczące przyznawania refundacji wywozowych w odniesieniu do ochrony

żywego bydła podczas transportu (Dz.U. L 82, s. 19) i dyrektywy Rady 91/628/EWG z dnia 19 listopada 1991 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i zmieniającej dyrektywy 90/425/EWG oraz 91/496/EWG (Dz.U. L 340, s. 17), zmienionej dyrektywą Rady 95/29/WE z dnia 29 czerwca 1995 r. (Dz.U. L 148, s. 52) (zwanej dalej „dyrektywą 91/628"), rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/1999 z dnia 15 kwietnia 1999 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. L 102, s. 11) oraz art. 33 ust. 9 rozporządzenia Rady (WE) nr 1254/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku wołowiny i cielęciny (Dz.U. 160, s. 21).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między spółkami Heemskerk BV i Firma Schaap a Productschap Vee en Vlees (zwanym dalej „Productschap") w przedmiocie zwrotu części refundacji wywozowych, która została zdaniem pozwanej w postępowaniu przed sądem krajowym nienależnie wypłacona tym dwóm spółkom.

Ramy prawne

Przepisy wspólnotowe

Rozporządzenie nr 1254/1999

3 Rozporządzenie nr 1254/1999 uchyliło rozporządzenie Rady (WE) nr 805/68 z dnia 27 czerwca 1968 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku wołowiny i cielęciny (Dz.U. L 148, s. 24).

4 Zgodnie z art. 33 ust. 9 akapit drugi rozporządzenia nr 1254/1999 wypłata refundacji wywozowej w odniesieniu do wywozu żywych zwierząt uzależniona jest od przestrzegania przepisów Wspólnoty dotyczących dobra zwierząt oraz, w szczególności, właściwego zabezpieczenia zwierząt podczas ich transportu.

Rozporządzenie nr 615/98

5 Artykuł 1 rozporządzenia 615/98 stanowi, że:

„[…] płatność refundacji wywozowych za żywe bydło objęte kodem CN 0102 (zwane dalej „zwierzętami") jest uzależniona od spełnienia podczas transportu zwierząt do ich pierwszego miejsca rozładunku w państwie trzecim przeznaczenia warunku zgodności z przepisami:

— dyrektywy 91/628/EWG oraz

— niniejszego rozporządzenia".

[tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego rozporządzenia poniżej].

6 Zgodnie z art. 2 tego rozporządzenia:

„1. Wywóz zwierząt poza obszar celny Wspólnoty może odbywać się tylko przez następujące miejsca wyjazdu:

— punkt kontroli granicznej upoważniony decyzją Komisji do przeprowadzania kontroli weterynaryjnej żywych zwierząt kopytnych z państw trzecich;

lub

— miejsce wyjazdu wyznaczone przez państwo członkowskie.

2. Zgodnie z postanowieniami dyrektywy Rady 96/93/WE [z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie certyfikacji zwierząt i produktów zwierzęcych (Dz.U. 1997 L 13, s. 28)] w miejscu wyruszenia transportu urzędowy lekarz weterynarii sprawdza i poświadcza, że:

— stan zwierząt pozwala na dokonanie ich transportu zgodnie z postanowieniami dyrektywy 91/628/EWG,

— środki transportu służące do wywozu zwierząt z obszaru celnego Wspólnoty spełniają wymagania określone w dyrektywie 91/628/EWG,

oraz że

— podjęte zostały środki zmierzające do zapewnienia ochrony zwierząt podczas transportu zgodnie z postanowieniami dyrektywy 91/628/EWG.

3. Jeżeli lekarz weterynarii w miejscu wyruszenia transportu stwierdzi, że wymagania ust. 2 zostały spełnione, poświadcza to adnotacją

[…]

— Wyniki kontroli przeprowadzonej zgodnie z art. 2 rozporządzenia (WE) nr 615/98 są zadowalające.

[…]”.

7 Artykuł 5 ust. 2, 3 i 7 rozporządzenia nr 615/98 przewiduje:

„2. Do wniosku o wypłatę refundacji wywozowych złożonego zgodnie z art. 47 rozporządzenia [Komisji] (EWG) nr 3665/87 [z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. L 351, s. 1)] należy, w terminie określonym w rzeczonym przepisie, załączyć dowód spełnienia warunków określonych w art. 1.

Dowód ten może mieć postać

— prawidłowo wypełnionego formularza sporządzonego zgodnie z art. 2 ust. 3

oraz

— ewentualnie, sprawozdania sporządzonego zgodnie z art. 3 ust. 2.

[…]

3. Nie wypłaca się refundacji wywozowej za zwierzęta, które zmarły w trakcie transportu oraz zwierzęta, w odniesieniu do których na podstawie dokumentacji, o której mowa w ust. 2, sprawozdań kontrolnych wymienionych w art. 4 lub innych informacji dotyczących przestrzegania przepisu art. 1 właściwe władze doszły do wniosku, że naruszono przepisy dyrektywy w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu.

[…]

7. W przypadku stwierdzenia po dokonaniu wypłaty refundacji, że naruszono przepisy wspólnotowe dotyczące ochrony zwierząt podczas transportu, dana część kwoty refundacji, ewentualnie wraz z kwotą, o którą pomniejszono refundację na podstawie ust. 4, zostaje uznana za wypłaconą nienależnie i podlega zwrotowi zgodnie z art. 11 ust. 3–6 rozporządzenia (EWG) nr 3665/87”.

Dyrektywa 91/628

8 Artykuł 5 część A pkt 1 lit. a)–c) dyrektywy 91/628 stanowi:

„A. Państwa członkowskie zapewniają, aby:

1. każdy przewoźnik

a) był:

[…]

ii) objęty był zezwoleniem, które jest ważne dla całokształtu transportu zwierząt kręgowych przeprowadzanego w obrębie jednego z terytoriów określonych w załączniku I do dyrektywy 90/675/EWG, przyznanym przez właściwy organ państwa członkowskiego miejsca prowadzenia działalności lub, jeżeli chodzi o przedsiębiorstwo prowadzące działalność w państwie trzecim, przez właściwe organy państwa członkowskiego Unii, podlegającego pisemnemu zobowiązaniu osoby odpowiedzialnej za zobowiązanie do spełnienia wymogów obowiązującego wspólnotowego prawodawstwa weterynaryjnego.

[…]

b) nie transportował jakichkolwiek zwierząt lub nie zlecał transportu zwierząt w sposób narażający na zranienia i niepotrzebne cierpienia tych zwierząt;

c) wykorzystywał do transportu zwierząt określone w niniejszej dyrektywie środki transportu, które zapewniają zgodność z wspólnotowymi wymogami dotyczącymi dobrostanu zwierząt w czasie transportu […]".

Przepisy krajowe

9 Artykuł 8:69 Algemene wet bestuursrecht (ogólnej ustawy o sądowym postępowaniu administracyjnym) ma następujące brzmienie:

„1. Sąd rozpatrujący sprawę wydaje rozstrzygnięcie na podstawie skargi, przedstawionych dokumentów, rezultatów wstępnego dochodzenia oraz analizy sprawy przeprowadzonej w trakcie rozprawy.

2. Argumenty prawne są uzupełniane przez sąd z urzędu.

3. Okoliczności faktyczne mogą zostać uzupełnione przez sąd z urzędu".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

10 Z postanowienia odsyłającego wynika, że każda ze skarżących spółek w postępowaniu przed sądem krajowym w dniu 25 stycznia 2000 r. zgłosiła wywóz 300 ciężarnych jałówek do Maroka, składając w związku z tym wnioski o refundację wywozową zgodnie z postanowieniami rozporządzenia (WE) nr 800/1999. Refundacje te zostały przyznane.

11 Tego samego dnia w Moerdijk (Niderlandy) nastąpił załadunek 600 ciężarnych jałówek, wraz z 40 ciężarnymi jałówkami należącymi do innego przedsiębiorstwa, na statek M/S Irish Rose pod irlandzką banderą (zwany dalej „statkiem") w celu dokonania ich transportu do Casablanki (Maroko). Urzędowy lekarz weterynarii kontrolujący załadunek potwierdził, że warunki przewidziane w art. 2 rozporządzenia (WE) nr 615/98 zostały spełnione.

12 Wymieniony wyżej statek posiada zezwolenie wydane przez właściwe władze irlandzkie na przewóz zwierząt na powierzchni transportowej wynoszącej 986 m^2.

13 W trakcie kontroli przeprowadzonej zgodnie z rozporządzeniem Rady (EWG) nr 4045/89 z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie kontroli przez państwa członkowskie transakcji stanowiących część systemu finansowania przez Sekcję Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej i uchylającym dyrektywę 77/435/EWG (Dz.U. L 388, s. 18) stwierdzono w dokumentacji administracyjnej skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym istnienie dokumentu, z którego wynikało, że pojemność transportowa tego statku, jeśli chodzi o żywe zwierzęta, została przekroczona o 111 zwierząt. Bardziej szczegółowa inspekcja, przeprowadzona przez ogólne służby dochodzeniowe wykazała, że urzędowy lekarz weterynarii nie dokonał w miejscu opuszczenia Wspólnoty żadnej kontroli przestrzegania norm załadunkowych dotyczących zagęszczenia zwierząt, zamieszczonych w rozdziale VI załącznika do dyrektywy 91/628. Na podstawie tej inspekcji, jak i oświadczeń opiekuna zwierząt podczas rejsu do Maroka, rzeczone służby dochodzeniowe stwierdziły, że przewidziane

dyrektywą 91/628 warunki bytowania zwierząt w trakcie przewozu nie były przestrzegane oraz że statek był w oczywisty sposób przeładowany.

14 Decyzjami z dnia 26 marca 2004 r. Productschap zdecydował o odzyskaniu przyznanych skarżącym w postępowaniu przed sądem krajowym refundacji wywozowych i zażądał zwrotu kwot wypłaconych na ich podstawie, powiększonych o 10%. Ponadto określił on kwotę należnych odsetek ustawowych.

15 Pismami z dnia 13 kwietnia 2004 r. każda ze skarżących wniosła odwołanie od decyzji z dnia 26 marca 2004 r.

16 Wysłuchawszy w dniu 6 maja 2004 r. stanowiska skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym, Productschap w decyzjach z dnia 2 i 25 sierpnia 2005 r., utrzymał w mocy decyzję o zwrocie refundacji wywozowej, obniżając jednakże wysokość kwoty podlegającej zwrotowi. Zważywszy, że liczba transportowanych zwierząt przekraczająca dopuszczalny dla 986 m^2 stan była przewożona z naruszeniem norm przewidzianych dyrektywą 91/628, wśród których znajdują się normy dotyczące gęstości załadunku, Productschap uznał, iż refundacja podlega zwrotowi w odniesieniu do tej części załadunku, w stosunku do której nie przestrzegano przepisów dotyczących ochrony zwierząt.

17 W tym celu Productschap ustalił, że zgodnie z pkt 47 załącznika do dyrektywy 91/628, na każdą ciężarną jałówkę w transporcie morskim powinna przypadać minimalna powierzchnia wynosząca 1,70775 m^2. Aby obliczyć liczbę zwierząt transportowaną z naruszeniem tych norm załadunkowych podzielił on objętą zezwoleniem powierzchnię statku 986 m^2 przez wymaganą dla każdego ze zwierząt powierzchnię, stwierdzając, że liczba zwierząt przewożonych ponad stan dopuszczalny w trakcie wywozu wynosiła 62.

18 Productschap ustalił część refundacji wywozowych uzyskanych przez skarżące w postępowaniu przed sądem krajowym podlegającą zwrotowi na podstawie refundacji przyznanej na liczbę zwierząt przekraczającą dopuszczalny w transporcie stan proporcjonalnie do ich udziału w całej operacji. Zgodnie z tym wyliczeniem zobowiązał on każdą ze skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym do zwrotu refundacji za 29 zwierząt. Zgodnie z art. 5 ust. 7 rozporządzenia nr 615/98 w związku z art. 5 ust. 4 przyznana refundacja została ponadto zmniejszona o kwotę odpowiadającą refundacji podlegającej zwrotowi.

19 Skarżące w postępowaniu przed sądem krajowym wniosły odwołania od wyżej wymienionych decyzji z dnia 2 i 25 sierpnia 2005 r. W uzasadnieniu odwołań podniosły one liczne zarzuty, zasadniczo z jednej strony powołując się na dowodowy charakter certyfikatu wystawionego przez urzędowego lekarza weterynarii, a z drugiej strony twierdząc, że przepis prawa irlandzkiego, zgodnie z którym statek może transportować zwierzęta jedynie na powierzchni 986 m^2, nie ma zastosowania do transportu z Niderlandów do Maroka.

20 Z postanowienia odsyłającego College van Beroep voor het bedrijfsleven wynika również, że sąd ten wskazał inne argumenty, które mogą mieć wpływ na rozstrzygnięcie sporu w postępowaniu przed tym sądem. Ponieważ jednak argumenty te nie zostały przed nim podniesione, krajowe przepisy proceduralne nie pozwalają na ich uwzględnienie. Z art. 8:69 ogólnej ustawy o sądowym postępowaniu administracyjnym wynika, że sąd rozstrzyga jedynie te sporne kwestie, które zostały mu przedstawione przez strony. Wprawdzie ust. 2 tego artykułu stanowi, że argumenty prawne są uzupełniane przez sąd z urzędu, należy jednak interpretować ten przepis w ten sposób, że sąd nadaje prawną formę zarzutom, które skarżący podniósł wobec kwestionowanego aktu administracyjnego. Należy odróżnić od siebie taki obowiązek uzupełnienia z urzędu tych zarzutów od oceny, jaką sąd jest zobowiązany przeprowadzić ze swej własnej inicjatywy. Taka ocena może mieć miejsce jedynie w przypadku stosowania reguł porządku publicznego dotyczących uprawnień organów administracyjnych oraz uprawnień samego sądu, a także przepisów regulujących kwestie dopuszczalności.

21 Sąd krajowy zastanawia się jednak, czy w świetle prawa wspólnotowego jest on zobowiązany do uwzględnienia argumentów opartych na przepisach tego prawa, które nie zostały podniesione przez skarżące w postępowaniu przed tym sądem.

22 W tych okolicznościach College van Beroep voor het bedrijfsleven postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) a) Czy organ administracji uprawniony jest do odbiegającego od treści zaświadczenia sporządzonego przez urzędowego lekarza weterynarii w rozumieniu art. 2 ust. 2 rozporządzenia […] nr 615/98 rozstrzygnięcia, że transport zwierząt, do którego odnosi się zaświadczenie urzędowego lekarza weterynarii, nie jest zgodny z wymogami dyrektywy [91/628]?

b) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. a):

Czy wykonywanie tego uprawnienia przez organ administracji podlega szczególnym ograniczeniom wynikającym z prawa wspólnotowego, a jeżeli tak, to jakim?

2) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze:

Czy w ramach oceny istnienia prawa do refundacji, na przykład w przypadkach przewidzianych w rozporządzeniu […] nr 800/1999, organ administracji państwa członkowskiego rozstrzyga kwestię przestrzegania wspólnotowych przepisów

dotyczących ochrony zwierząt podczas transportu żywych zwierząt w oparciu o wymogi obowiązujące w danym państwie członkowskim, czy też w oparciu o wymogi państwa bandery statku transportującego żywe zwierzęta i wydającego zezwolenie obejmujące ten statek?

3) Czy na mocy prawa wspólnotowego istnieje obowiązek rozpatrzenia z urzędu argumentów wynikających z rozporządzenia […] nr 1254/1999 oraz rozporządzenia […] nr 800/1999 — tzn. argumentów, które wykraczają poza granice sporu takiego jak wniesiony przed sąd krajowy?

4) Czy sformułowanie „przestrzeganie przepisów Wspólnoty dotyczących dobra zwierząt", zawarte w art. 33 ust. 9 rozporządzenia […] nr 1254/1999, należy rozumieć w ten sposób, że w przypadku stwierdzenia przeładowania statku podczas transportu żywych zwierząt w takim stopniu, że przekroczona została ładowność tego statku przewidziana na podstawie właściwych przepisów o ochronie zwierząt, naruszenie wspólnotowych przepisów o ochronie zwierząt należy stwierdzić jedynie w odniesieniu do liczby zwierząt, o jaką przekroczono dopuszczalną ładowność, czy też naruszenie to należy stwierdzić w odniesieniu do wszystkich transportowanych żywych zwierząt?

5) Czy skuteczne stosowanie prawa wspólnotowego poprzez uwzględnienie postanowień prawa wspólnotowego z urzędu prowadzi do zaniechania stosowania — mającej swe źródło w niderlandzkim postępowaniu administracyjnym — zasady stanowiącej, że na skutek wniesienia skargi skarżący nie może się znaleźć w sytuacji bardziej niekorzystnej niż sytuacja, w jakiej znajdowałby się on, rezygnując z jej wniesienia?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

23 W pytaniu pierwszym sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy rozporządzenie nr 615/98, a w szczególności art. 1, art. 5 ust. 3 i art. 7 tego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że krajowy organ właściwy w zakresie refundacji wywozowych może stwierdzić, że transport zwierząt nie został przeprowadzony zgodnie z przepisami dyrektywy 91/628, podczas gdy na podstawie art. 2 ust. 3 rzeczonego rozporządzenia urzędowy lekarz weterynarii poświadczył, że transport ten był zgodny z przepisami tej dyrektywy. W przypadku odpowiedzi twierdzącej sąd krajowy pragnie ustalić, czy kompetencja tego organu jest poddana pewnym ograniczeniom.

24 Należy przypomnieć, że w świetle art. 1 i art. 5 ust. 3 rozporządzenia nr 615/98, przestrzeganie przepisów dyrektywy 91/628 stanowi przesłankę wypłaty refundacji wywozowych. Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia do eksportera należy wykazanie, że przesłanki, od których zależy przyznanie refundacji wywozowej, są spełnione. Należy podkreślić, że eksporter w celu uzyskania wypłaty refundacji wywozowej powinien przedstawić właściwemu organowi państwa członkowskiego, w którym przyjmuje się zgłoszenie, dowód zastosowania się do przepisów art. 1 rzeczonego rozporządzenia i w rezultacie przepisów wyżej wymienionej dyrektywy, składając dokumenty, o których mowa odpowiednio w art. 2 ust. 3 i art. 3 ust. 2 tego rozporządzenia. Wśród tych dokumentów znajduje się w szczególności zaświadczenie urzędowego lekarza weterynarii.

25 W odniesieniu do dowodowego charakteru takich dokumentów Trybunał orzekł, że jak wynika z celu art. 3 i 5 rozporządzenia nr 615/98, przedstawienie przez eksportera tych dokumentów nie stanowi niepodważalnego dowodu zastosowania się do art. 1 tego rozporządzenia czy do dyrektywy 91/628. Dowód ten jest zatem wystarczający tylko wówczas, gdy właściwy organ nie dysponuje informacjami, w świetle których mógłby stwierdzić, że nie zastosowano się do tej dyrektywy. Wykładnię tę potwierdza brzmienie art. 5 ust. 3 tego rozporządzenia, zgodnie z którym właściwy organ może nie wypłacić refundacji wywozowej za zwierzęta, co do których uzna on, na podstawie dokumentów, o których mowa w art. 5 ust. 2, raportów z kontroli, o których mowa w art. 4 tego rozporządzenia, lub wszelkich innych dostępnych informacji dotyczących zgodności z art. 1 tego rozporządzenia, którymi dysponuje, że nie zastosowano się do przepisów dyrektywy 91/628 (zob. wyrok z dnia 13 marca 2008 r. w sprawie C-96/06 Viamex Agrar Handel, Zb.Orz. s. I-1413, pkt 34 i 35).

26 Niezależnie od tego, czy eksporter przedstawił zaświadczenie urzędowego lekarza weterynarii, na podstawie art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 615/98 właściwy organ może uznać, iż eksporter nie zastosował się ani do przepisów art. 1 tego rozporządzenia, ani do przepisów dyrektywy 91/628, z zastrzeżeniem spełnienia między innymi przesłanek określonych w art. 5 ust. 3 tego rozporządzenia (ww. wyrok w sprawie Viamex Agrar Handel, pkt 36).

27 Jak zauważył zatem rzecznik generalny w pkt 51 swojej opinii, należy uznać, że rozumowanie to, zgodnie z którym właściwy organ może postanowić, mimo dokumentów przedstawionych przez importera, o nieprzystępowaniu do wypłaty refundacji, zachowuje ważność również w sytuacji, gdy refundacja została już eksporterowi wypłacona.

28 Każda inna wykładnia sprawiałaby, że z jednej strony art. 5 ust. 7 rozporządzenia nr 615/98, na mocy którego w przypadku stwierdzenia po dokonaniu wypłaty refundacji, iż naruszono przepisy wspólnotowe dotyczące ochrony zwierząt podczas transportu, refundacja podlega zwrotowi zgodnie z art. 11 ust. 3–6 rozporządzenia

nr 3665/87, a z drugiej strony kontrole następcze, o których mowa w rozporządzeniu nr 4045/89, pozbawione byłyby skuteczności (effet utile).

29 Jeśli chodzi o kwestię, czy taka kompetencja podlega pewnym ograniczeniom, Trybunał orzekł już, że art. 5 rozporządzenia nr 615/98 nie może być interpretowany w ten sposób, że pozwala on właściwemu organowi na arbitralne podawanie w wątpliwość dowodów załączonych przez eksportera do wniosku o refundację wywozową. Zakres uznania, którym dysponuje właściwy organ, nie jest bowiem nieograniczony, gdyż jest on objęty ramami tego art. 5. Ten zakres uznania wydaje się być w szczególności ograniczony w odniesieniu do charakteru i siły dowodowej informacji, na które powołuje się ten organ (zob. ww. wyrok w sprawie Viamex Agrar Handel, pkt 38).

30 Trybunał orzekł, że na podstawie art. 5 ust. 3 rozporządzenia nr 615/98 do właściwego organu należy oparcie się na obiektywnych i konkretnych okolicznościach dotyczących ochrony zwierząt, z których wynika, że dokumenty załączone przez eksportera do jego wniosku o refundację wywozową nie pozwalają na wykazanie zastosowania się do przepisów dyrektywy 91/628 podczas transportu, ewentualnie do eksportera należy wykazanie, w jakim zakresie dowody przedstawione przez właściwy organ dla stwierdzenia niezastosowania się do tego rozporządzenia i tej dyrektywy nie są istotne (ww. wyrok w sprawie Viamex Agrar Handel, pkt 41).

31 Trybunał stwierdził, że w każdym wypadku właściwy organ jest zobowiązany do uzasadnienia swej decyzji, podając przyczyny, dla których uznał, że dowody przedstawione przez eksportera nie pozwalają na przyjęcie wniosku, iż zastosowano się do dyrektywy 91/628. W tym celu organ ten jest między innymi zobowiązany do wydania obiektywnej oceny przedłożonych mu przez eksportera dokumentów i do wykazania właściwego charakteru okoliczności, na które się powołuje w celu

stwierdzenia, że dokumentacja załączona do wniosku o refundację wywozową nie może udowodnić zastosowania się do właściwych przepisów tej dyrektywy (ww. wyrok w sprawie Viamex Agrar Handel, pkt 42).

32 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że wykładni rozporządzenia nr 615/98, a w szczególności art. 1, art. 5 ust. 3 i art. 7 tego rozporządzenia, należy dokonywać w ten sposób, że krajowy organ właściwy w zakresie refundacji wywozowych może stwierdzić, że transport zwierząt nie został przeprowadzony zgodnie z przepisami dyrektywy 91/628, mimo że na podstawie art. 2 ust. 3 tego rozporządzenia urzędowy lekarz weterynarii zaświadczył, że transport ten był zgodny z przepisami tej dyrektywy. Podstawą dokonania takiego ustalenia przez rzeczony organ muszą być obiektywne okoliczności dotyczące ochrony wskazanych zwierząt, mogące podważyć dokumenty przedstawione przez eksportera, chyba że eksporter ten wykaże ewentualnie, iż dowody, na które powołał się organ właściwy dla stwierdzenia niezastosowania się do dyrektywy 91/628, nie są istotne.

W przedmiocie pytania drugiego

33 W pytaniu drugim sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy w ramach oceny istnienia prawa do refundacji w przypadkach przewidzianych w rozporządzeniu nr 800/1999 właściwy organ państwa członkowskiego wywozu, w celu dokonania oceny, czy przepisy wspólnotowe dotyczące ochrony zwierząt podczas transportu były przestrzegane, powinien uwzględnić dostępną powierzchnię statku na podstawie norm obowiązujących w tym państwie członkowskim, czy też powierzchnię wskazaną przy okazji wydawania zezwolenia na podstawie przepisów obowiązujących w państwie bandery.

34 Należy przypomnieć w tym względzie, że zarówno państwo wywozu, jak i państwo bandery, o których mówi sąd krajowy są państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

35 W odniesieniu do całkowitej powierzchni statku mogącego służyć do transportu zwierząt należy stwierdzić, że dyrektywa 91/628 nie zawiera żadnego wyraźnego przepisu w tej kwestii.

36 W tym kontekście, w sytuacji gdy statek otrzymał zezwolenie właściwego organu państwa członkowskiego bandery obejmujące określoną powierzchnię należy uznać, że wskazana w zezwoleniu powierzchnia odpowiada powierzchni na której zapewniona jest ochrona zwierząt. Nie ulega bowiem wątpliwości, że dla wydania zezwolenia właściwy organ musi dokonać szczegółowych kontroli, aby obliczyć całkowitą powierzchnię użytkową, na której można zapewnić ochronę zwierząt podczas ich transportu.

37 W rezultacie właściwy organ państwa członkowskiego wywozu musi uwzględnić tę powierzchnię użytkową w celu dokonania oceny, czy transport zwierząt na statku odbył się z poszanowaniem przepisów dyrektywy 91/628 dotyczących ochrony zwierząt.

38 W świetle powyższych uwag na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że jeżeli statek otrzymał zezwolenie państwa członkowskiego bandery na transport zwierząt na określonej powierzchni, właściwy organ państwa członkowskiego wywozu powinien przyjąć to zezwolenie za podstawę dokonania oceny, czy wspólnotowe przepisy dotyczące ochrony zwierząt podczas transportu były przestrzegane.

W przedmiocie pytania czwartego

39 W pytaniu czwartym, które należy zbadać przed pytaniem trzecim i pytaniem piątym, sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy sformułowanie „przestrzeganie przepisów Wspólnoty dotyczących dobra zwierząt", zawarte w art. 33 ust. 9 rozporządzenia nr 1254/1999, należy rozumieć w ten sposób, że w przypadku stwierdzenia, iż wspólnotowe normy gęstości załadunku zawarte w rozdziale VI pkt 47 część B załącznika do dyrektywy 91/628 nie były zachowane podczas transportu zwierząt, należy uznać, że przepisy te nie były przestrzegane w odniesieniu do wszystkich żywych przewożonych zwierząt.

40 Na podstawie rozdziału VI pkt 47 część B załącznika do wskazanej dyrektywy gęstość załadunku jest dla każdego zwierzęcia określona w przypadku transportu morskiego w metrach kwadratowych.

41 Tymczasem, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 74 swojej opinii, jeśli całkowita powierzchnia, którą dysponuje statek do transportu zwierząt, podzielona przez liczbę zwierząt faktycznie przewiezionych nie jest zgodna z powierzchnią na jedno zwierzę, określoną w rozdziale VI pkt 47 część B załącznika do dyrektywy 91/628, logiczny wydaje się wniosek, że wobec żadnego z przewożonych zwierząt nie poszanowano norm wspólnotowych w dziedzinie gęstości załadunku. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w sytuacji przekroczenia gęstości załadunku powierzchnia, jaką dysponuje każde zwierzę, maleje ze względu na to, że liczba zwierząt na pokładzie statku jest wyższa od liczby dozwolonej na mocy tych norm.

42 Ponadto należy zauważyć, że przeciążenie statku oddziałuje co do zasady na wszystkie zwierzęta, ponieważ powoduje ograniczenie ich możliwości ruchów, ograniczenie

przestrzeni koniecznej dla ich komfortu, wzrost ryzyka zranienia się tych zwierząt, jak też trudne warunki transportu dla wszystkich przewożonych zwierząt, a nie tylko dla tych, których obecność powoduje przekroczenie normy załadunku.

43 W tej sytuacji na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że sformułowanie „przestrzeganie przepisów Wspólnoty dotyczących dobra zwierząt", zawarte w art. 33 ust. 9 rozporządzenia nr 1254/1999, należy rozumieć w ten sposób, że w przypadku stwierdzenia, iż wspólnotowe normy gęstości załadunku zawarte w rozdziale VI pkt 47 część B załącznika do dyrektywy 91/628 nie były zachowane podczas transportu zwierząt, należy uznać co do zasady, że przepisy te nie były przestrzegane w odniesieniu do wszystkich żywych przewożonych zwierząt.

W przedmiocie pytania trzeciego i piątego

44 W pytaniach trzecim i piątym, które należy zbadać łącznie, sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy na mocy prawa wspólnotowego istnieje obowiązek rozpatrzenia z urzędu argumentów wynikających z rozporządzenia nr 1254/1999 oraz rozporządzenia nr 800/1999, które wykraczają poza granice sporu, jeżeli spowodowałoby to odejście od zasady prawa niderlandzkiego, stanowiącej, że na skutek wniesienia skargi skarżący nie może się znaleźć w sytuacji bardziej niekorzystnej niż sytuacja, w jakiej znajdowałby się on, rezygnując z jej wniesienia (zasada zakazu reformatio in peius).

45 College van Beroep voor het bedrijfsleven zauważa, że zgodnie z art. 8:69 ogólnej ustawy o sądowym postępowaniu administracyjnym nie może on co do zasady uwzględnić argumentów wykraczających poza zakres sporu w granicach wyznaczonych przez strony. Sąd ten podkreśla ponadto, że o ile zgodnie z prawem wspólnotowym

powinien uwzględnić z urzędu zarzuty wynikające z rozporządzenia nr 1254/1999 i rozporządzenia nr 800/1999, może to stać w sprzeczności z zasadą proceduralną zakazującą reformatio in peius, ustanowioną w niderlandzkim prawie administracyjnym, zgodnie z którą na skutek wniesienia skargi skarżący nie może się znaleźć w sytuacji bardziej niekorzystnej niż sytuacja, w jakiej znajdowałby się on, rezygnując z jej wniesienia. Sąd krajowy nie wyklucza bowiem, że uwzględnienie wskazanych rozporządzeń mogłoby spowodować zwiększenie obowiązków ciążących na skarżących w postępowaniu przed sądem krajowym.

46 W związku z tym należy zauważyć, że prawo wspólnotowe nie może zobowiązać sądu krajowego do zastosowania z urzędu przepisu wspólnotowego, jeżeli takie zastosowanie spowodowałoby odejście od zasady zapisanej w krajowym prawie proceduralnym, zakazującej reformatio in peius.

47 Taki obowiązek nie tylko byłby bowiem sprzeczny z zasadami poszanowania prawa do obrony, pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, które leżą u podstaw rzeczonego zakazu, ale narażałby podmiot prawa, który wniósł skargę na niekorzystny dla niego akt, na znalezienie się w sytuacji bardziej niekorzystnej niż sytuacja, w jakiej znajdowałby się on, rezygnując z wniesienia tej skargi.

48 W świetle powyższego na pytania trzecie i piąte należy odpowiedzieć, że prawo wspólnotowe nie zobowiązuje sądu krajowego do zastosowania z urzędu przepisu prawa wspólnotowego, jeżeli takie zastosowanie zmuszałoby sąd do odstąpienia od ustanowionej w danym prawie krajowym zasady zakazującej reformatio in peius.

W przedmiocie kosztów

49 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

1) **Wykładni rozporządzenia Komisji (WE) nr 615/98 z dnia 18 marca 1998 r. ustanawiającego szczegółowe zasady dotyczące przyznawania refundacji wywozowych w odniesieniu do ochrony żywego bydła podczas transportu, a w szczególności art. 1, art. 5 ust. 3 i art. 7 tego rozporządzenia, należy dokonywać w ten sposób, że krajowy organ właściwy w zakresie refundacji wywozowych może stwierdzić, że transport zwierząt nie został przeprowadzony zgodnie z przepisami dyrektywy Rady 91/628/EWG z dnia 19 listopada 1991 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i zmieniającej dyrektywy 90/425/EWG oraz 91/496/EWG, zmienionej dyrektywą Rady 95/29/WE z dnia 29 czerwca 1995 r., mimo że na podstawie art. 2 ust. 3 tego rozporządzenia urzędowy lekarz weterynarii zaświadczył, że transport ten był zgodny z przepisami tej dyrektywy. Podstawą takiego ustalenia przez rzeczony organ muszą być obiektywne okoliczności dotyczące ochrony wskazanych zwierząt, mogące podważyć dokumenty przedstawione przez eksportera, chyba że eksporter ten wykaże ewentualnie, iż dowody, na które powołał się organ właściwy dla stwierdzenia niezastosowania się do dyrektywy 91/628 zmienionej dyrektywą 95/29, nie są istotne.**

2) **Jeżeli statek otrzymał zezwolenie państwa członkowskiego bandery na transport zwierząt na określonej powierzchni, właściwy organ państwa członkowskiego wywozu powinien przyjąć to zezwolenie za podstawę**

dokonania oceny, czy wspólnotowe przepisy dotyczące ochrony zwierząt podczas transportu były przestrzegane.

3) **Sformułowanie „przestrzeganie przepisów Wspólnoty dotyczących dobra zwierząt", zawarte w art. 33 ust. 9 rozporządzenia Rady (WE) nr 1254/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku wołowiny i cielęciny, należy rozumieć w ten sposób, że w przypadku stwierdzenia, iż wspólnotowe normy gęstości załadunku zawarte w rozdziale VI pkt 47 część B załącznika do dyrektywy 91/628, zmienionej dyrektywą 95/29, nie były zachowane podczas transportu zwierząt, należy uznać co do zasady, że przepisy te nie były przestrzegane w odniesieniu do wszystkich żywych przewożonych zwierząt.**

4) **Prawo wspólnotowe nie zobowiązuje sądu krajowego do zastosowania z urzędu przepisu prawa wspólnotowego, jeżeli takie zastosowanie zmuszałoby sąd do odstąpienia od ustanowionej w danym prawie krajowym zasady zakazującej reformatio in peius.**

Podpisy